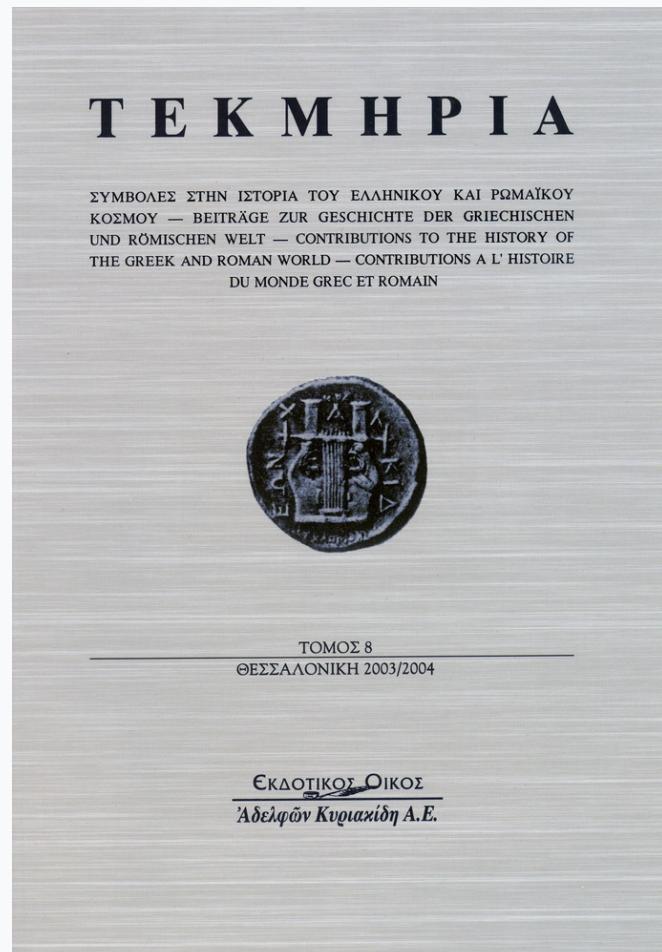

Tekmeria

Vol 8 (2003)

Δύο ἐπιτύμβιες ἐπιγραφὲς ἀπὸ τὴν ἀρχαία
Μυγδονία

B. ΜΙΣΑΗΛΙΔΟΥ-ΔΕΣΠΟΤΙΔΟΥ

doi: [10.12681/tekmeria.191](https://doi.org/10.12681/tekmeria.191)

To cite this article:

ΜΙΣΑΗΛΙΔΟΥ-ΔΕΣΠΟΤΙΔΟΥ Β. . (2003). Δύο ἐπιτύμβιες ἐπιγραφὲς ἀπὸ τὴν ἀρχαία Μυγδονία. *Tekmeria*, 8, 61–70.
<https://doi.org/10.12681/tekmeria.191>

B. ΜΙΣΑΗΛΙΔΟΥ-ΔΕΣΠΟΤΙΔΟΥ

ΔΥΟ ΕΠΙΤΥΜΒΙΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΓΔΟΝΙΑ

Στήν παροῦσα ἐργασία δημοσιεύονται δύο ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές ποὺ προέρχονται ἀπό δύο περιοχὲς τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς ἀρχαίας Μυγδονίας. Ἡ πρώτη ἀνακαλύφθηκε πρόσφατα στὴ Νέα Φιλαδέλφεια καὶ ἡ δεύτερη, ποὺ παραδόθηκε πρὶν ἀρκετὰ χρόνια στὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Θεσσαλονίκης, βρέθηκε στὸν Ἀγιο Ἀθανάσιο.

I

Τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ συγκεκριμένα ἀπό τὸ 1995 μέχρι τὸ 2001 διενεργήθηκε στὴ Νέα Φιλαδέλφεια τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης ἐντατικὴ ἀνασκαφικὴ ἔρευνα μὲ ἀφορμὴ τὴν κατασκευὴ νέου τμήματος τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης-Ἀλεξανδρούπολης στὸ Γαλλικὸ ποταμό¹. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν αὐτὴ ἤρθαν στὸ φῶς οἰκιστικὰ κατάλοιπα καὶ νεκροταφεῖα, ποὺ ἀνήκουν σὲ διάφορες χρονικὲς περιόδους. Ἀνάμεσα στὶς ἀρχαιότητες ποὺ ἀνασκάφηκαν εἶναι καὶ ἔνα τμῆμα τοῦ νεκροταφείου τῶν ἀρχαίων, κλασσικῶν καὶ πρώιμων Ἑλληνιστικῶν χρόνων, τὸ δποτὸ ἀνήκει στὸν οἰκισμὸ ποὺ εἶχε ἐγκαθιδρυθεῖ στὴν παρακείμενη τοῦ νεκροταφείου «Τράπεζα»².

Στὰ εὑρήματα τοῦ νεκροταφείου αὐτοῦ συγκαταλέγεται καὶ μιὰ ἐπιτύμβια στήλη ποὺ βρέθηκε κατὰ τὴν ἀνασκαφικὴ περίοδο τοῦ 1997, καὶ ἡ δποία εἶχε χρησιμοποιηθεῖ σὲ δεύτερη χρήση ὡς τμῆμα τοῦ τοιχώματος τοῦ τάφου. Συγκεκριμένα ἀποτελοῦσε μιὰ ἀπό τὶς δύο πλάκες ποὺ ἀπάρτιζαν τὸ βόρειο τοίχωμα τοῦ κιβωτιόσχημον, γυναικείου πιθανόν, τάφου ἀρ. 165 καὶ εἶχε τοποθετηθεῖ πλαγιαστὰ μὲ τὴν ἐνεπίγραφη πλευρὰ τῆς στὴν ἔξωτερη πλευρὰ τοῦ κιβωτίου. Θὰ πρέπει ἐδῶ νὰ ἐπισημανθεῖ ὅτι ἡ ἐπιτύμβια αὐτὴ στήλη εἶναι ἡ μοναδικὴ ἐνεπίγραφη πλάκα ποὺ βρέθηκε ὅχι μόνο στὸ νεκροταφεῖο, τοῦ δποίου ἔχουν

1. Γιὰ συνοπτικὴ παρουσίαση τῆς ἀνασκαφῆς βλ. B. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, *AEMΘ* 9 (1995) 311 κέ., *BCH* 122 (1998) 861 κέ., *AEMΘ* 12 (1998) 259 κέ. Βλ. ἀκόμη B. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, *ΑΔ* 50 (1995) Χρον. B2, 470 κέ., *ΑΔ* 51 (1996) Χρον. B2, 443 κέ., καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν ὑπὸ ἔκδοσῃ *ΑΔ* 52 (1997) Χρον., 53 (1998) Χρον., 54 (1999) Χρον.

2. Γιὰ τὴν Τράπεζα τῆς Νέας Φιλαδέλφειας βλ. L. Rey, *BCH* 41-43 (1917-1919) 64 κέ.

άνασκαφεῖ πάνω ἀπὸ 170 τάφοι, ἀλλὰ καὶ σ' ὀλόκληρῃ τὴν ἀνασκαφικὴν ἔρευνα στὴ Νέα Φιλαδέλφεια.

Ἡ ἐπιτύμβια στήλη ποὺ φυλάσσεται στὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο τῆς Θεσσαλονίκης καὶ φέρει τὸν ἀριθμὸ Εὐρετηρίου 20393, εἶναι ἀπὸ ντόπιο γκρίζο σκληρὸ λίθο. Εἶναι συγκολλημένη ἀπὸ δύο κομμάτια καὶ ἔχει τὶς ἑξῆς διαστάσεις: "Υψος: 0,65 μ. Πλάτος: 0,30-0,35 μ. Πάχος: 0,15 μ. Ἡ πρόσθια ὅψη τῆς στὸ μεγαλύτερο μέρος εἶναι ἀδρὰ δουλεμένη μὲ βελόνι. Μόνο τὸ κάτω μέρος τῆς εἶναι σχετικὰ λεῖο. Ἡ πίσω ὅψη τῆς εἶναι ἐπίσης ἀδρὰ δουλεμένη καὶ σχετικὰ λεῖα. Μὲ πρόχειρη ἐπεξεργασίᾳ ἔχουν λαξευτεῖ καὶ οἱ ἀκμές τῶν γωνιῶν τῆς πλάκας ποὺ δὲν εἶναι εὐθύγραμμες, ἐνῶ χωρίς καθόλου ἐπεξεργασία φαίνεται ὅτι ἀφέθηκαν οἱ πλαισίες ὅψεις τῆς στήλης. Ἡ ἐπιγραφὴ βρίσκεται στὸ πάνω μέρος τῆς κύριας ὅψης, ἐνῷ τὸ κάτω μέρος τῆς στήλης προορίζοταν γιὰ τὴ στερεόωσή της στὸ ἔδαφος.

Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι κάπως ἀδέξια γραμμένη. Γίνεται προσπάθεια ἀπὸ τὸ χαράκτη νὰ τηρηθεῖ ἡ στοιχηδὸν διάταξη τῶν γραμμάτων, ἡ ὥποια ὅμως δὲν ἐπιτυγχάνεται στὰ τελευταία γράμματα τῶν στίχων. Τὸ ὑψος τῶν γραμμάτων κυμαίνεται ἀπὸ 4 ἕως 7 ἑκ. καὶ τὰ διάστιχα 1,5-2 ἑκ. (**Εἰκ. 1-2**).

·Ηγήσιπ<π>-
ος Ἐπικ-
έρδους

Στὸ ὄνομα Ἡγήσιππος ὁ χαράκτης ἔχασε τὸ δεύτερο Π, τὸ ὅποιο πρόσθεσε ἐκ τῶν ὑστέρων στὸ διάστιχο. Σχετικὰ μὲ τὴ μορφὴ τῶν γραμμάτων παρατηροῦμε τὰ ἑξῆς: τὸ ἡτα ἔχει εὐθύγραμμη τὴν δοιζόντια κεραία· τὸ σῆγμα ἔχει λοξὲς τὶς ἑξωτερικὲς κεραίες. Στὸ πι ἡ δεξιὰ κάθετη κεραία εἶναι βραχύτερη ἀπὸ τὴν ἀριστερή. Τὸ διμικρὸν εἶναι σχετικὰ μεγάλο, σχεδὸν ἰσοιնψές μὲ τὸ δέλτα. Οἱ κεραίες τοῦ κάπα εἶναι συμμετρικές.

Τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς ὀδηγοῦν σὲ μιὰ χρονολόγηση στὰ μέσα ἡ στὸ τρίτο τέταρτο τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. Ἀνάλογο τύπο γραφῆς βρίσκουμε στὴ Μακεδονία σὲ ψηφίσματα καὶ ὧνες τῶν μέσων τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.³. Μὲ τὴ

3. Παραπλήσια γράμματα βρίσκουμε π.χ. στὴν ἐπιγραφὴ μὲ τὴ συνθήκη συμμαχίας τοῦ Φιλίππου Β' μὲ τοὺς Χαλκιδεῖς, βλ. D. M. Robinson, «Inscriptions from Olynthus», *TAPhA* 65 (1934) 103 κ.ε. καὶ τὴν ὧνὴ ἀπὸ τὴν Ἀθυτο, βλ. Β. Μισαϊλίδου-Δεσποτίδου, «Ωνὴ ἀπὸ τὴν Ἀθυτο», στό: *A' Πανελλήνιο Συνέδριο Ἐπιγραφικῆς*, Θεσσαλονίκη 22-23 Οκτ. 1999, Θεσσαλονίκη 2001, 79 κ.ε.

χρονολόγηση αὐτή συμφωνοῦν καὶ τὰ ἀνασκαφικὰ δεδομένα, γιὰ τὰ δύονα πρέπει νὰ παρατηρήσουμε τὰ ἔξῆς:

α) Ὁ τάφος 165 στὸν δόποιο χρησιμοποιήθηκε ἡ ἐνεπίγραφη πλάκα σὲ δεύτερη χρήση ὡς τοίχωμα, δὲν περιεῖχε χρονολογημένα εύρηματα⁴. Ὡστόσο, δρισμένα στοιχεῖα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ προσδιορίσουμε τὸ χρονολογικὸ πλαίσιο τῆς κατασκευῆς του. Θὰ πρέπει νὰ θεωρήσουμε βέβαιο ὅτι εἶναι μεταγενέστερος ἀπὸ τὸ δεύτερο τέταρτο τοῦ 4ου αἰ. (terminus post quem), ἐπειδὴ κάτω ἀπὸ αὐτὸν βρίσκεται ἄλλος τάφος (ἀρ. 176) ποὺ χρονολογεῖται ἀπὸ τὰ κτερίσματα στὰ χρόνια αὐτά⁵. Συνεπῶς ὁ τάφος 165 κατασκευάστηκε ἀφοῦ λησμονήθηκε ἡ θέση τοῦ παλαιότερου τάφου 176.

β) Οἱ νεώτεροι τάφοι στὸ τμῆμα τοῦ νεκροταφείου ποὺ βρέθηκε ἡ ἐπιγραφὴ χρονολογοῦνται τὸ ἀργότερο στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. Ἡ χρονολόγηση αὐτή στηρίζεται κυρίως στὴν κεραμικὴ καὶ στὰ νομίσματα ποὺ βρέθηκαν μέσα σ' αὐτούς. Συνεπῶς, καὶ ὁ τάφος 165 μπορεῖ νὰ χρονολογηθεῖ στὴν ἴδια περίοδο, τὸ πιθανότερο δηλαδὴ στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. (terminus ante quem).

γ) Θὰ πρέπει νὰ ὑποθέσουμε ὅτι κάποια χρονικὴ ἀπόσταση, τουλάχιστον μιὰ εἰκοσαετία, μεσολαβεῖ ἀνάμεσα στὴν πρώτη χρήση τῆς ἐπιγραφῆς ὡς ἐπιτύμβιο μνημεῖο καὶ στὴ δεύτερη ὡς τοίχωμα ἐνὸς μεταγενέστερου τάφου. Συνεπῶς ἡ ἐπιγραφὴ μπορεῖ ἀπὸ τὰ ἀνασκαφικὰ δεδομένα νὰ χρονολογηθεῖ στὰ μέσα ἢ στὶς ἀρχές τοῦ γ' τετάρτου τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.

Τὰ πρόσωπα τῆς ἐπιγραφῆς δὲν εἶναι γνωστὰ ἀπὸ ἄλλες πηγές. Τὸ ὄνομα Ἡγήσιππος, στὸ δόποιο τὸ συνθετικὸ -ιππος τὸ σχετίζει ἔμμεσα μὲ τὴν ἀριστοκρατικὴ τάξη τῶν ἵππεων⁶, εἶναι ἕνα πανελλήνιο ὄνομα⁷ ποὺ ἀπαντᾶ στὴ

4. Ἡ νεκρή (;) φοροῦσε μόνο ἓνα χάλκινο ψέλιο, τὸ δόποιο εἶναι δύσκολο νὰ χρονολογηθεῖ μὲ ἀκριβεια.

5. Στὸ τάφο αὐτὸ ἔχουν βρεθεῖ: α) ἕνα νόμισμα 'Αμύντα Γ' (393-370/69 π.Χ.): γιὰ παρόμοιο νόμισμα βλ. π.χ. H. Gaebler, *Die Antiken Münzen von Makedonien und Paionia* III.2, 1935, ἀρ. 7, πίν. 30, καὶ β) ἕνας μελαψιφῆς σκύφος: γιὰ παρόμοιο παράδειγμα βλ. π.χ. B. A. Sparkes-L. Talcott, *Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th centuries B.C., The Athenian Agora XII*, 1970, 260, ἀρ. 350, πίν. 16.

6. L. Dubois, «Hippolytos and Lysippus», στό: S. Hornblower-E. Matthews (ἐκδ.), *Greek Personal Names. Their Value as Evidence*, Ὀξφόρδη 2000, 41 κέ. καὶ κυρίως 45.

7. LGPN I-IIIb s.v. 21 παραδείγματα προέχονται ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἐνῷ τὸ ὄνομα ἀπαντᾶ ἀρκετά συχνά (συνολικὰ 22 παραδείγματα) στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου, Ἀμοργό, Χίο, Εὔβοια, Θάσο, στὴ Βοιωτία, στὴ Φοικίδα καὶ στὴ Θεσσαλία.

Μακεδονία ήδη άπό τις ἀρχές τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.⁸. Τὸ δνομα τοῦ πατέρα τοῦ νεκροῦ Ἐπικέρδης ἀπαντᾶ στὴν Ἀθήνα στὸν 4ο αἰ. π.Χ.⁹, ἐνῷ ἔνας Ἐπικέρδης ἀπὸ τὴν Κυρήνη τιμήθηκε ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους γιὰ τὴ βοήθεια ποὺ τοὺς πρόσφερε κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου¹⁰. Ὡς πρὸς τὴν ἑθνικότητα τοῦ νεκροῦ θὰ πρέπει νὰ ἐπισημάνουμε ὅτι ἡ Ἑλλειψη ἀναφορᾶς ἑθνικοῦ πιθανὸν δηλώνει ὅτι ὁ νεκρὸς δὲν ἦταν ἐμπορος, ἄποικος ἢ ξένος, ἀλλὰ ντόπιος στὴν περιοχὴ τῆς Νέας Φιλαδέλφειας.

II

Τὸ 1972 βρέθηκε στὸν Ἀγιο Ἀθανάσιο τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης μιὰ ἀκόμα ἐνεπίγραφη στήλη. Ὅπως ἀναφέρεται στὸ εὑρετήριο τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Θεσσαλονίκης, στὸ δρόπιο καταγράφηκε τὸ μνημεῖο μὲ τὸν ἀριθμὸ 11453, προέρχεται ἀπὸ τὸ κτῆμα Παπαγεωργίου. Περισσότερα στοιχεῖα προέλευσης δὲν ἀναφέρονται· ἔτσι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προσδιορίσουμε ἐπακριβῶς τὴν περιοχὴ εὑρεσης τῆς στήλης. Ωστόσο, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖο ποὺ ἐκτείνεται στὴν ἀγροτικὴ περιοχὴ τῆς σύγχρονης καμπόπολης¹¹.

8. Ἔνας Μνησαγόρας Ἡγησίππου ἀναφέρεται σὲ ἐπιτύμβια στήλη τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. ἀπὸ τὴν Ἀργιλο· βλ. M. B. Hatzopoulos, *Macedonian Institutions under the Kings, I. A Historical and Epigraphic Study*, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 22, Ἀθήνα 1996 192 σημ. 9 (στὸ ἔξης: Hatzopoulos, *Institutions*). Ἔνας Ἡγήσιππος Νικοξένους εἶναι ἰερέας τῶν Καλινδοίων τὸ 330/29 π.Χ. Ἔνας Ἡγήσιππος, ἴστορικὸς τοῦ β' μισοῦ τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. ποὺ ἔγραψε Παλληνιακά, κατάγεται ἀπὸ τὴ Μυκήθερνα. Βλ. A. Tataki, *Macedonians Abroad. A Contribution to the Prosopography of Ancient Macedonia*, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 26, Ἀθήνα 1998, 119. Βλ. ἀκόμη καὶ M. Hatzopoulos, «“L’ histoire par les noms” in Macedonia», στὸ: S. Hornblower-E. Matthews (ἐκδ.), *Greek Personal Names. Their Value as Evidence*, Ὁξφόρδη 2000, 105.

9. *LGPN II s.v.*, *IG II²* 11043.

10. *RE s.v.*, *IG I³* 125 στ. 1,6.

11. Γιὰ τὸ νεκροταφεῖο βλ. Φ. Πέτσας, *Μακεδονικά* 9 (1969) 167 κέ., *Μακεδονικά* 15 (1975) 174 κέ. καὶ *ΑΔ* 22 (1967) 399 κέ., M. Τσιμπίδου-Αὐλωνίτη, *AEMΘ* 6 (1992) 369 κέ., *AEMΘ* 7 (1993) 251 κέ., *AEMΘ* 8 (1994) 231 κέ., *AEMΘ* 9 (1995) 301 κέ., καὶ *AEMΘ* 10A (1996) 427 κέ. Ο οἰκισμός μὲ τὸν δρόπιο σχετίζεται τὸ νεκροταφεῖο αὐτὸ ἐντοπίζεται στὴ γνωστὴ τούμπα Τόψιν τοῦ Δημοτικοῦ διαμερίσματος Γέφυρας. Βλ. M. Τσιμπίδου-Αὐλωνίτου, *AEMΘ* 6 (1992) 369. Ἡ θέση αὐτὴ ταυτίζεται πιθανὸν μὲ τὴν ἀρχαία Χαλάστρα. Βλ. M. Τιβέριος, *Ἐγνατία* 3 (1991-1992) 219 κέ. καὶ Τσιμπίδου, δ.π., 376.

Τὸ μνημεῖο, ἀπὸ χονδρόκοκκο μάρμαρο, εἶναι σπασμένο σὲ μερικὰ κομμάτια καὶ συγκολημένο¹². Μικρὲς ἀποκρούσεις παρατηροῦνται ἀκόμη στὶς ἀκμές τῶν γωνιῶν του. Διαστάσεις: "Υψος: 1,07 μ. Πλάτος: 0,315 μ. (πάνω)-0,35 μ. (κάτω). Πάχος: 0,065 μ. (πάνω)-0,09 μ. (κάτω). Ἡ μρροστινὴ ὅψη εἶναι σχετικὰ λεία, ἐνῷ ἀπὸ τὰ σημάδια φαίνεται ὅτι ἔχει δουλευτεῖ μὲ ντισιλίδικο. Τὸ κάτω μέρος τῆς, ποὺ προορίζόταν νὰ στεγεωθεῖ στὸ ἔδαφος, εἶναι χονδροδούλεμένο σὲ ὑψος 0,105 -0,11 μ. Ἡ πίσω ὅψη εἶναι χονδροδούλεμένη μὲ βελόνι. Ὁ κορμὸς τῆς στήλης παρουσιάζει ἐλαφρὰ μείωση πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἐπιστέφεται ἀπὸ ἕνα ἀπλὸ ἀέτωμα, πλάτους: 0,36 μ., ὑψους: 0,155 μ., πάχους: 0,07 μ., τὸ ὄποιο στὶς τρεῖς γωνίες του φέρει ἀνθέμια. Τόσο τὸ ἀέτωμα ὅσο καὶ τὰ ἀνθέμια εἶναι ἀπέριττα χωρίς ἀνάγλυφη διακόσμηση. Δὲν ἀποκλείεται βέβαια νὰ ἔφεραν γραπτὴ ἡ ὄποια δὲν σώζεται. Τὸ κεντρικὸ ἀνθέμιο εἶναι πλῆρες καὶ μὲ μὰ χαρακτὴ κάθετη γραμμὴ χωρίζεται σὲ δύο μέρη, ἐνῷ τὰ γωνιαῖα εἶναι μισά. Καὶ τὰ τρία φέρουν στὴ βάση τους ἕνα ἐξέχον μέλος, σχηματοποίηση τῶν ἐλίκων ποὺ συνήθως ἐκφύονται κάτω ἀπὸ τὰ ἀνθέμια. Ἡ μετάβαση ἀπὸ τὸν κορμὸ τῆς στήλης στὸ ἀέτωμα γίνεται μὲ ἔνα ἀπλὸ κυρτὸ κυμάτιο ὑψους 0,025 μ.¹³.

Στὸ πάνω μέρος τοῦ κορμοῦ τῆς στήλης, λίγο χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἐπίστεψη εἶναι χαραγμένη σὲ ἔνα στίχο ἡ ἙΞῆς ἐπιγραφή: "Υψος γραμμάτων: 0,02-0,024 μ.· μόνο τὸ δικτυωτόν ἔχει ὑψος 0,007 μ. (**Εἰκ. 3**).

12. Γιὰ την πρώτη παρουσίαση τῆς ἐπιτύμβιας στήλης βλ. B. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, *Ἐπιγραφές Μακεδονίας*, Θεσσαλονίκη 1997, 69 ἀρ. 65. Ἐκεῖ ἐκ παραδομῆς τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ γράφτηκε μὲ ἔνα N. Ὁ Hatzopoulos, *Institutions*, 211 κάνει ἀναφορὰ στὰ ὄνόματα ποὺ ἀναγράφονται στὴν παραπάνω ἐπιτύμβια στήλῃ θεωρώντας ὅτι ἀνήκουν στὸ δονοματολόγιο τῆς Ἡράκλειας μὲ τὴν ὄποια ταυτίζεται κατὰ τὴν ἀποψὴ του ἡ Τούμπα Τόψιν βλ. σχετικὰ L. Gounaropoulos-M. B. Hatzopoulos, *Les milliaires de la Voie Egnatienne entre Héraclée des Lyncestes et Thessalonique*. ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 1, Ἀθῆνα 1985, 62-71.

13. Ἡ ἐπίστεψη αὐτὴ εἶναι συνηθισμένη στὴ Μακεδονία ἥδη σὲ στήλες ποὺ χρονολογοῦνται στὸν 4ο αἰ. π.Χ. Πρβλ. π.χ. τὸ ἀέτωμα μᾶς στήλης ἀπὸ τὴ Βέροια. *I.Beroia*, 139, ἡ τις ἐπιστέψεις τῶν ἐπιτυμβίων στήλῶν ἀπὸ τὴ Βεργίνα· βλ. Χρ. Σαατσόγλου-Παλαιαδέλη, *Τὰ ἐπιτάφια μνημεῖα ἀπὸ τὴ Μεγάλη Τούμπα τῆς Βεργίνας*, ἀδημ. διδ. διατριψή, Θεσσαλονίκη 1984, 65 κέ. ἀρ. 5 καὶ 15, πίν. 14 καὶ 34.

Μεννέας Πριάμου

‘Η ἐπιγραφὴ σώζεται ὀλόκληρη. Τὰ γράμματα εἶναι χαραγμένα ἀραιά στὴν ἀρχὴ καὶ στριμώχνονται πρὸς τὸ τέλος τοῦ στίχου. Ἡ χάραξῃ ἔγινε χωρὶς κανόνα καὶ ἔτσι τὰ τελευταῖα γράμματα βρίσκονται πλησιέστερα στὴν ἐπίστεψη ἀπ’ ὅτι τὰ πρῶτα. Σχετικὰ μὲ τὴν μορφὴν τῶν γραμμάτων ἐπισημαίνουμε τὰ ἔξης: Τὸ μῆν ἔχει λοξὲς τὶς ἔξωτερικές του κεραῖες· τὸ ἔψιλον εἶναι συμμετρικὸ καὶ μὰ φορὰ μὲ μικρότερη τὴν ἔσωτερική του κεραία καὶ τὴν ἄλλη ἵσομεγέθεις κεραῖες. Τὸ νῦν ἔχει ἐλαφρὰ λοξές τὶς κάθετες κεραῖες του. Ἡ ὁρίζοντια κεραία τοῦ ἄλφα εἶναι εὐθύγραμμη καὶ πλησιέστερα πρὸς τὴν κορυφὴν τὴν μὰ φορὰ καὶ ἐλαφρὰ καμπύλη τὴν δεύτερη. Τὸ πῖνεται ἰσοσκελές. Τὸ στρογγυλὸ μέρος τοῦ ψῶν εἶναι πολὺ μικρό. Πολὺ μικρὸ εἶναι καὶ τὸ δυμικρόν. Ἀπὸ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων ἡ ἐπιγραφὴ θὰ πρέπει νὰ χρονολογηθεῖ στὸ β’ μισὸ τοῦ 3ου αἰ. π.Χ.¹⁴.

Τὰ πρόσωπα τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι ἄγνωστα ἀπὸ ἄλλον. Τὸ ὄνομα Μεννέας συναντᾶται συχνὰ στὸν ἑλληνικὸ κόσμο¹⁵, ἐνῶ ἐμφανίζεται καὶ στὴ Μακεδονία ἥδη ἀπὸ τὸν 4ο αἰ. π.Χ.¹⁶. Τὸ ὄνομα Πρίαμος ἀπαντᾶ στὴν Ἀθήνα, τὴν Ν. Ιταλία καὶ τὴν Φρυγία¹⁷.

ΙΣΤ΄ Ἐφορεία Προϊστορικῶν
καὶ Κλασικῶν Ἀρχαιοτήτων

Β. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου

14. Τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς μποροῦν π.χ. νὰ παραβληθοῦν μὲ τὰ γράμματα τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Δημητρίου στὸν ‘Ἄρχαλο ἀπὸ τὴν Βέροια ποὺ χρονολογεῖται τὸ 248 π.Χ. βλ. M. B. Hatzopoulos, *Macedonian Institutions under the Kings. II. Epigraphic Appendix*, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 22, Ἀθήνα 1996, 28 κέ., ἀρ. 8, πίν. VIII-XI (στὸ ἔξης: Hatzopoulos, *Institutions II*).

15. LGPN I, II, IIIA, s.v.

16. Ἐνας Μεννέας Ἀσάνδρου ἐμφανίζεται στὲ ὧντὶ οἰκίας ἀπὸ τὴν Ἀμφίπολη (351/350 π.Χ.)· βλ. Hatzopoulos, *Institutions II*, ἀρ. 89. Σὲ κατάλογο τοῦ β’ τετάρτου τοῦ 3ου αἰ. π.Χ. ἀπὸ τὴν Βέροια ἀναφέρεται κάποιος Μεννέας Οὔλπ(ιος)· βλ. I.Beroia, 136. Ἐπιπλέον Μεννέας εἶναι τὸ πατρώνυμο τοῦ Μακεδόνα Βούπαλγου ποὺ ἀναγράφεται σὲ ἐπιτύμβια στήλη ἀπὸ τὶς Φθιώτιδες Θῆβες· βλ. Tataki, δ.π. (σημ. 8), 284 καὶ 370 καὶ IG IX, 2, 174.

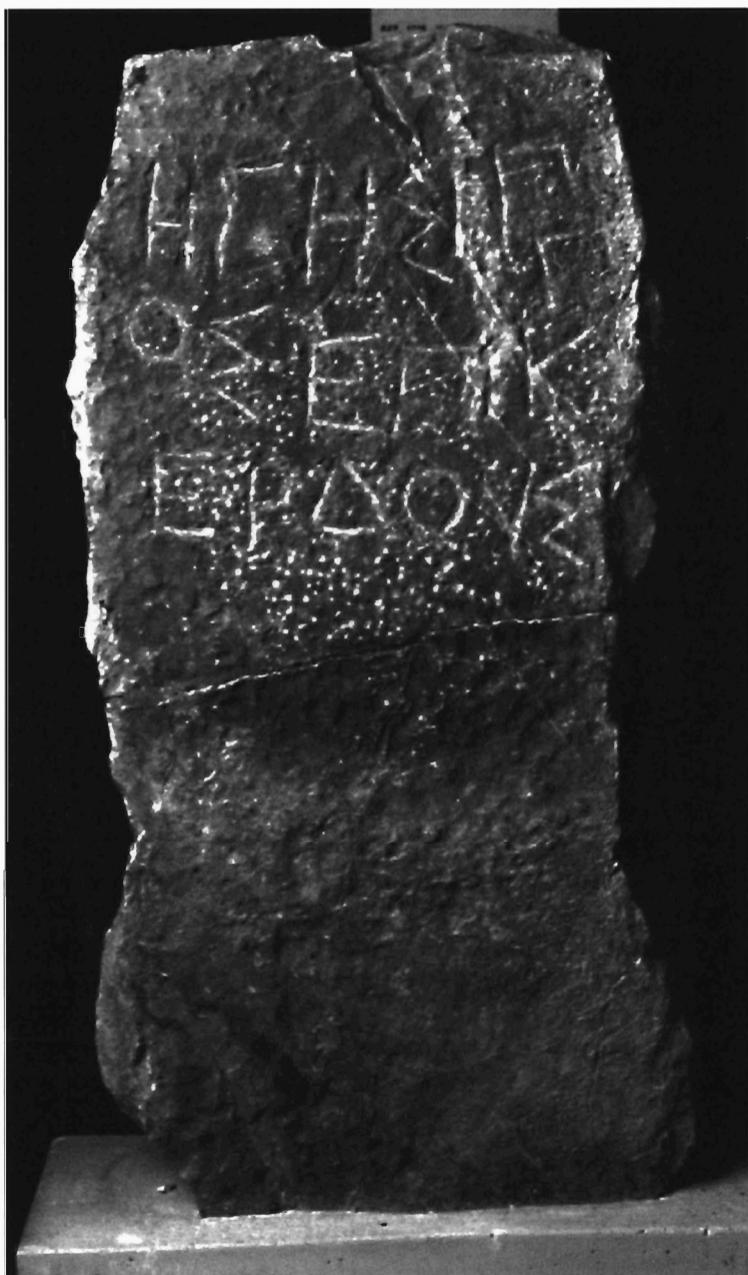
17. βλ. LGPN II, IIIA, s.v. καὶ SEG XXVI 1369.

SUMMARY

TWO GRAVE INSCRIPTIONS FROM ANCIENT MYGDONIA

The text published here refers to two grave inscriptions coming from two areas of the west part of ancient Mygdonia. The first inscription, which mentions the name of Hegesippos, son of Epikerdos, was found in 1997 in a rescue excavation at the ancient cemetery of Nea Philadelphiea. The slab was used as the side wall of a cist grave. Its primary use was obviously different. It was undoubtedly erected as a tombstone on an older grave, which we unfortunately cannot identify. The archaeological evidence of the cemetery supports the fact that the inscription dates to the middle or the early third quarter of the fourth century B.C. This is also supported by the letter forms. The lack of an ethnic name after the name of the dead indicates that the grave inscription probably concerns a native inhabitant of the region.

The second inscription, which mentions the name Menneas, son of Priamus, was found many years ago at the rural area of the village Hagios Athanasios. According to the letter forms the inscription dates to the second half of the third century B.C.

Eἰκ. 1.

Eἰκ. 2.

Eἰκ. 3.